



BOKSLUT 2019

INNEHÅLL

Verksamhetsberättelse	3
Intäkt- och kostnadskalkyl.....	8
Balansräkning	9
Finansieringsanalys	11
Bilagorna till bokslutet.....	12
1. Principer för upprättande av bokslut och uppgifternas jämförbarhet	12
2. Utfallet av dispositionsplanen för fondens medel eller av budgeten som fastställts för fonden	13
3. Specifikation av personalkostnaderna	14
4. Grunderna för avskrivningar enligt plan och ändringarna i dem	15
5. Avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid	16
6. Finansiella intäkter och kostnader	17
7. Lån som beviljats ur fonden	17
8. Värdepapper och placeringar i form av eget kapital	18
9. Finansiella poster och skulder i balansräkningen	44
10. Statsborgen och -garantier samt övriga ansvarsförbindelser	45
11. Fonderade medel i balansräkningen	49
12. Fonderade medel som inte ingår i balansräkningen	49
13. Förändringar i skulden	49
14. Maturitetsfördelning och duration avseende skulden ...	49
15. Övriga kompletterande uppgifter som är nödvändiga för lämnande av riktiga och tillräckliga uppgifter: Riskhantering	50
Underskrifter	52

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1.1–31.12.2019

1. Verksamhetsberättelse

1.1 Ledningens översikt över verksamheten

Statens Pensionsfond (VER) har fått och fortsätter att få allt större betydelse när det gäller att balansera upp utgifterna i statens pensionssystem. Pensionsutgifterna i statens pensionssystem uppgick till drygt 4,7 miljarder euro år 2019. Eftersom VER betalar 40 procent av dessa utgifter till statsbudgeten var VER:s överföring till budgeten år 2019 cirka 1,9 miljarder euro.

Det belopp som fonden överför till statsbudgeten varje år är klart högre än beloppet av de avgiftsintäkter som inflyter till VER. Budgetöverföringen kommer i framtiden att bli allt större i förhållande till avgiftsintäkterna, vilket dämpar fondens tillväxt. Framför allt premieinkomstutvecklingen är även förknippad med osäkerhetsfaktorer.

Realekonomin utvecklades under 2019 som helhet relativt anspråkslöst på global nivå. Den globala ekonomiska tillväxten nådde inte ens upp till tre procent och har inte varit så här lam på tio år. Den globala handeln minskade ytterligare jämfört med året innan. I USA avmattades den ekonomiska utvecklingen något efter ett helt decennium av tillväxt, men inget tydde ändå på att landet skulle vara på väg in i en recession. I Europa försvårades situationen inom industrin avsevärt i synnerhet i Tyskland. Servicesektorn höll ändå den ekonomiska utvecklingen som helhet på en tillfredsställande nivå, och arbetslösheten fortsatte att minska i euroområdet.

En central faktor med tanke på placeringsmarknaden var att bankerna ändrade sin penningpolitik avsevärt och sänkte styrräntorna i tiotals länder. Den amerikanska centralbanken övergick i början av januari till en stimulerande penningpolitik, och senare gjorde även Europeiska centralbanken en ny räntesänkning och beslöt att inleda ett nytt köpprogram för värdepapper.

På placeringsmarknaden blev 2019 som helhet ett exceptionellt positivt år efter att de sista månaderna av 2018 präglats av en kraftig nedgång. Den positiva utvecklingen berodde till stor del på att centralbankerna lättade upp sin penningpolitik, och en annan bidragande faktor i slutet av året var de stigande förväntningarna på att de handelspolitiska problemen börjar lösa sig. Särskilt aktiemarknaden steg kraftigt i hela världen. Även räntemarknaden utvecklades på det stora hela i en positiv riktning i och med att risktilläggen minskade och även statslåneräntorna sjönk ytterligare.

Avkastningen på Statens Pensionsfonds placeringar för 2019 var 13,8 procent, vilket är det högsta resultatet på tio år. Den reala avkastningen var 12,8 procent. Vid VER fäster man ändå störst vikt vid avkastningar på längre sikt. Även vid finansministeriet följer man särskilt noggrant avkastningen på längre sikt, och som konkret mätinstrument använder man

den rullande 10-årsavkastningen. Medelvärdet av den årliga avkastningen under 2010–2019 var nominellt sett 6,2 och reellt sett 4,8 procent.

VER:s stora tillgångsklasser, likvida ränteplaceringar och noterade aktier, gav vardera en bra avkastning år 2019. Avkastningen på likvida ränteplaceringar var 5,0 procent och avkastningen på noterade aktieplaceringar hela 24,6 procent. Även de övriga tillgångsklasserna uppvisade så gott som undantagslöst en klart positiv avkastning. Bland dessa kom den bästa avkastningen från börsnoterade fastighetsfonder (28,1 %), kapitalfonder (14,2 %) och infrastrukturfonder (12,8 %).

VER:s placeringsportfölj hade i slutet av 2019 ett marknadsvärde på 20,6 miljarder euro (18,5 miljarder år 2018). Placeringarna bestod till 37,3 procent av ränteplaceringar, till 50,9 procent av aktieplaceringar och till 10,4 procent av övriga placeringar. Inverkan av derivat var 1,3 procent.

Enligt det långsiktiga avkastningsmål som finansministeriet satt upp för VER ska fonden på lång sikt ge en större avkastning än kostnaden för statens skuld. Under de tio senaste åren har VER:s avkastning i genomsnitt varit 4,5 procentenheter högre än medelkostnaden för statsskulden. Under den tid verksamheten har bedrivits i sin nuvarande form från år 2001 har avkastningen på VER:s placeringar till marknadsvärde varit sammanlagt 7,4 miljarder euro större än medelkostnaden för den motsvarande statsskulden under samma tid.

Enligt det operativa resultatmål som fastställdes av finansministeriet ska den riskkorrigerade avkastningen av VER:s placeringsverksamhet överstiga avkastningen av det jämförelseindex som anges i fondens placeringsplan. År 2019 var det s.k. Sharpe-talet, som anger den riskkorrigerade avkastningen av VER:s totala portfölj, exceptionellt högt, men det nådde inte riktigt upp till jämförelseindex (2,99/3,34).

Pensionsavgifterna inflöt med betydande fördröjningar under år 2019 i och med att införandet av inkomstregistret var förknippat med vissa problem och avgifterna redovisades i trög takt till VER. I slutet av 2019 hade situationen emellertid avhjälpats så gott som helt och hållet. Beloppet av influtna pensionsavgifter och därmed jämförbara inkomster uppgick under räkenskapsperioden till sammanlagt 1 497 (1 442) miljoner euro. Då man avdrar överföringen till statsbudgeten, 1 859 (1 859) miljoner euro, från detta blir VER:s nettoavgiftsintäkter -396 (-417) miljoner euro. Dessutom betalade VER 17 (17) miljoner euro till Kevala så kallade omkostnader för verkställandet av statens pensionssystem.

Verksamhetskostnaderna uppgick år 2019 till 7,5 (7,1) miljoner euro, dvs. 0,04 procent av det genomsnittliga kapitalet under året. VER hade i genomsnitt 24 anställda under år 2019. VER satsar på personalens yrkeskunnighet och erbjuder goda möjligheter att utveckla yrkeskunnigheten, vilket är viktigt med tanke på både målet att uppnå goda placeringsintäkter och riskhanteringen.

Enligt lagen om statens pensionsfond (2006/1297) är fonderingsmålet för statens pensionssystem 25 procent. I slutet av 2019 uppgick statens pensionsansvar till 92,7 miljarder euro, och fonderingsgraden var därmed cirka 22 procent. Statens Pensionsfonds måluppställning på lång sikt har precisrats i fondens strategi, som godkändes år 2016. I strategin fastställs också de principer enligt vilka placeringsportföljens risknivå och grundallokering ska härledas ur fonderingsmålet, med beaktande av det långsiktiga avkastningsmål som finansministeriet bestämt. Enligt strategin strävar man efter att uppnå det lagstadgade fonderingsmålet på 25 procent senast år 2033. Detta förutsätter att utvecklingen i nettoavgiftsintäkterna hålls nära den uppskattade nivån och att den reala avkastningen på placeringarna hålls på en relativt god nivå. I sin strävan efter en tillräcklig långsiktig avkastning godkänner VER en kortsiktig placeringsrisk. VER bibehåller dock den breda spridningen i portföljen och kontrollerar dessutom marknadsriskerna aktivt med hjälp av såväl kontantinstrument som derivat.

Statens Pensionsfonds styrelse godkände hösten 2019 nya principer för ansvarsfull placering. ESG-kriterierna, som gäller placeringsobjektens miljö, samhällsansvar och god förvaltningssed, utgör en väsentlig del av bedömningen av de långsiktiga riskerna och möjligheterna. Genom de nya principerna för ansvarsfull placering skärper VER sina förfaranden på olika sätt. Det innebär bl.a. att vissa placeringar utesluts ur placeringsrymden och framför allt att ansvarsaspekterna integreras mer konkret i placeringsprocesserna. Principerna fokuserar allt mer på koldioxidavtrycket. VER gör inga direkta aktie- eller ränteplaceringar i företag, vars omsättning till mer än 10 procent härrör från verksamhet som bygger på stenkol eller brunkol eller från förbränning av torv. I principerna fastställs också mål för att minska koldioxidavtrycket av VER:s direkta aktieplaceringar som helhet.

Vid årsskiftet 2019–2020 färdigställdes en promemoria av den arbetsgrupp som finansministeriet tillsatt med uppgiften att bedöma ändringen av lagstiftningen om Statens Pensionsfond (2019:68). Arbetsgruppen föreslog att överföringen från VER till statsbudgeten ska ökas senare under 2020-talet. Dessutom föreslog arbetsgruppen att nya bestämmelser om överföringen till statsbudgeten ska tas in i lagen för den tid som följer efter att den i lagen angivna fonderingsgraden på 25 procent har uppfyllts. Det är med tanke på planeringen av VER:s placeringsverksamhet synnerligen viktigt att lagen kompletteras med bestämmelser om överföringar till statsbudgeten efter att fonderingsgraden har uppfyllts i god tid innan målet uppfylls.

1.2 Statens Pensionsfond (VER) och dess förvaltning

Statens Pensionsfond (VER), som inrättades 1990, är en fond som står utanför statsbudgeten. Med hjälp av VER förbereder sig staten på finansieringen av framtida pensioner och strävar efter att jämna ut pensionsutgifterna under olika år. VER är en buffertfond. Fondens medel används inte direkt till att betala ut pensioner, utan alla pensioner inom statens pensionsystem betalas ur de anslag som reserverats i statsbudgeten. Från Statens Pensionsfond överförs årligen till statsbudgeten ett belopp som utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift.

VER är en placeringsorganisation som har till uppgift att förvalta de medel som anförtros denna. VER har utlokaliserat stödfunktioner såsom kalkyleringen av risker och avkastning samt bokföringen av placeringsverksamheten (OP Kapitalförvaltning Ab), uppgifter inom ekonomi- och personalförvaltningen (Palkeet) samt dataadministrationen (Statens center för informations- och kommunikationsteknik). Tjänsterna för förväring och clearing av VER:s värdepapper produceras av Danske Bank.

Sedan 2013 har uppgifterna i anslutning till insamlingen och indrivningen av statliga arbetsgivarens pensionsavgifter skötts av Keva på det sätt som fastställs i lag. Keva sköter också bokföringen av pensionsavgiftsintäkterna, som i Palkeet slås samman med VER:s övriga bokföring. Kevas aktuariefunktion räknar ut statens pensionsansvar, som presenteras i noterna till VER:s bokslut.

1.2.1 FINANSMINISTERIETS STYRNING OCH TILLSYN

Enligt lagen om statens pensionsfond ansvarar finansministeriet för den allmänna styrningen och tillsynen över fonden, och ministeriet har rätt att utfärda allmänna föreskrifter om organiseringen av fondens förvaltning, fondens ekonomiadministration och fondens placeringsverksamhet. Enligt den gällande föreskriften (3.3.2016) ska minst 35 procent av VER:s placeringar vara ränteplaceringar, medan aktieplaceringarna får uppgå till högst 55 procent och kategorin övriga placeringar till högst 12 procent av portföljens värde. Fastighetsplaceringarna ska göras som fondplaceringar eller motsvarande indirekta placeringar.

1.2.2 STYRELSEN

Finansministeriet utser VER:s styrelse, som ansvarar för fonden. Styrelsens mandatperiod är tre år. År 2019 var politices doktor Jukka Pekkarinen styrelseordförande. Posten som vice ordförande innehades av biträdande direktör Anu Sammallahhti. De övriga styrelseledamöterna bestod av ordförande Olli Luukkainen (Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf), filosofie kandidat Juha Kotajoki, förvaltningschef Pirjo Mäkinen (Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf), direktör Niko Simola (Fackförbundet Pro rf) samt politices doktor Tuulia Hakola-Uusitalo till 4.6.2019 och finansrådet Marja Paavonen från 4.6.2019. Som styrelsens sekreterare fungerade Tina Tarma, direktör för juridiska ärenden. Styrelsen sammanträdde nio gånger år 2019, inklusive ett styrelseseminarium.

1.2.3 PLACERINGSDELEGATIONEN

Placeringsdelegationen, som utses av VER:s styrelse, har till uppgift att utvärdera VER:s placeringsplan och placeringsverksamhetens utfall samt att ge ett utlåtande om dem till VER:s styrelse.

Placeringsdelegationen består av sakkunniga inom investeringsbranschen och ekonomiska experter. Ordförande för placeringsdelegationen var verkställande direktör Jussi Laitinen, och viceordförandeposten innehades av senior advisor Erik Valtonen. De övriga medlemmarna bestod av strateg Kirsi Martin, placeringsdirektör Ira van Gilse van der Pals och nationalekonom Roger Wessman.

1.2.4 REVISORER

Finansministeriet tillsätter årligen revisorer för VER. År 2019 var dessa CGR Petri Kettunen och GR, OFGR Tuomas Koskiniemi från revisionsamfundet KPMG Oy.

1.3 Placeringsverksamhet

Enligt lag är det viktigt att man i placeringsverksamheten ser till att placeringarna är trygga, ger avkastning och kan omvandlas till pengar samt att de är diversifierade. Placeringsverksamheten utgår från de preciserade målen i den strategi som VER:s styrelse godkände i juni 2016. Realavkastningskravet anger utgångsläget för portföljens struktur och allokering. Grundallokeringen för placeringsportföljen fastställs i den årliga placeringsplanen. Grundallokeringen ska enligt de uppställda modellerna uppfylla de långsiktiga mål som satts upp för VER.

VER:s placeringsportfölj hade i slutet av 2019 ett marknadsvärde på 20,6 (18,5) miljarder euro. Vid utgången av året bestod 37,3 (38,4) procent av portföljen av ränteplaceringar, 50,9 (47,2) procent av aktieplaceringar och 10,4 (9,9) procent av övriga placeringar. Derivatens inverkan på allokeringen i portföljen var 1,3 (4,5) procent.

Avkastningen av placeringsportföljen var 13,8 (-3,4) procent till verkligt värde under 2019. Avkastningen har beräknats som kapitalviktad avkastning enligt rekommendationerna av FI:s och TELA:s rapporteringsgrupp för placeringar. Från avkastningen har man avdragit kostnaderna för placeringsverksamheten, som uppgick till 7,5 (7,1) miljoner euro år 2019. Den effektiva genomsnittliga kostnaden för statsskulden var 0,9 (1,1) procent under rapporteringsåret. Nettointäkterna av placeringsverksamheten till verkligt värde var 2 524,6 (-664,9) miljoner euro.

Sharpe-talet för placeringsportföljen (exklusive icke-likvida placeringar) var 2,76 (-0,65), volatiliteten 5,4 (6,8) och beta 1,0 (1,0) procent.

VER:s placeringsdelegation konstaterade i sitt utlåtande att huvudriktlinjerna i placeringsplanen för år 2019 har iakttagits väl och att den realiserade allokeringen i portföljen har varit nära grundallokeringen och i linje med jämförelseindexen med avseende på risken. År 2019 var ett bra placeringår i hela världen, i motsats till 2018. De flesta likvida tillgångsposter som fanns till buds på placeringsmarknaden gav ett positivt resultat. Trots att placeringsintäkterna inte nådde upp till de jämförelseindex som fastställts för placeringarna blev 2019 det tredje bästa året för VER under 2000-talet. Därmed överstiger portföljens kumulativa avkastning

under både de fem senaste och de tio senaste åren allttjämt klart den effektiva genomsnittskostnaden för statens skuld.

Enligt delegationen har VER:s placeringsverksamhet år 2019 varit aktiv, disciplinerad och lukrativ. Placeringsverksamheten gav ett positivt totalresultat, och de buffertar som behövs för att täcka statens pensionsansvar har ökat.

1.3.1 RÄNTEPLACERINGAR

1.3.1.1 LIKVIDA RÄNTEPLACERINGAR

Den likvida ränteportföljen gav 2019 en avkastning på 5,0 procent och dess riskkorrigerade marknadsvärde uppgick i slutet av året till 7,3 (6,7) miljarder euro. Ränteportföljens duration var hela året lägre än den neutrala durationen, och placeringarna i statslån var underviktade.

Efter de tre första kvartalen slutade räntorna att sjunka, och i synnerhet på de utvecklade marknaderna började räntorna på statslån och ränteswappar stiga. Kreditriskpremierna var emellertid allttjämt mycket låga, och på tillväxtmarknaderna utvecklades avkastningen i en mycket positiv riktning. Räntorna steg i och med de goda nyheterna om handelsförhandlingarna mellan USA och Kina, de skingrade orosmolnen kring brexit och de växande förväntningarna på att centralbankernas åtgärder ska få en positiv effekt på den ekonomiska tillväxten och inflationen, då den amerikanska centralbanken och Europeiska centralbanken under årets andra hälft gjorde det de hade signalerat om tidigare, nämligen lättade på penningpolitiken.

Den amerikanska centralbanken (FED) sänkte sin ränta med 25 räntepunkter i juli, september och oktober och slutade minska sin balansräkning. FED signalerade att banken inte kommer att röra räntorna under år 2020, men räntemarknaden prissatte vid årsskiftet ytterligare en räntesänkning på 25 räntepunkter för år 2020.

Europeiska centralbanken (ECB) beslutade på sitt septembermöte att lätta på penningpolitiken i betydande grad. Centralbankens depositionsränta sänktes till -0,50 procent och det beslutades att värdepappersköpen inleddes på nytt i början av november. Depositionsräntan graderades så att negativ depositionsränta uppstår först när bankernas depositioner överstiger kassakravet sexfaldigt. Därtill sänktes räntan på lånen inom ramen för det tidigare fastställda TLTRO-programmet och maturiteten förlängdes från två till tre år. Förväntningarna på att ECB ska sänka sin depositionsränta före slutet av 2020 hade nästan försvunnit vid årsskiftet.

Ränteindexen utvecklades mycket positivt under 2019 till stor del tack vare centralbankernas åtgärder, som ledde till att räntorna sjönk. I VER:s likvida ränteportfölj uppvisade framför allt tillväxträntemarknaderna en utmärkt avkastning.

De direkta ränteplaceringarnas andel av hela den likvida ränteportföljen uppgick vid årets slut till cirka 54 (55) procent. I slutet av 2019 hade fonden direkta ränteplaceringar i 334 (315) förbindelser och andelar i 43 (43) fonder.

1.3.1.2 ÖVRIGA RÄNTEPLACERINGAR

Med VER:s övriga ränteplaceringar avses placeringar i private credit-fonder och direkta icke-likvida lån. Private credit-fonderna är huvudsakligen kapitalfonder, och fonderna placerar i icke-likvida lån.

Trots att investerarna redan länge haft höga förväntningar på en korrigeringsrörelse på den icke-likvida räntemarknaden fortsatte deras intresse för private credit-placeringar att öka. Mängden investerbart kapital, och därmed även konkurrensen, har ökat, vilket har påverkat användningen av kovenanter i samband med managernas placeringar. Obefintliga eller allt svagare säkerheter för lån har lett till en allt större oro över hur private credit-fondernas avkastning kommer att utvecklas under de kommande åren.

De övriga ränteplaceringarna avkastade 3,0 (8,4) procent under 2019. Avkastningen på private credit-fonder var 1,7 (TWR) procent och avkastningen på direkta lån 4,9 (TWR) procent. Under årets lopp placerade VER i två nya fonder (90 miljoner euro). Andelen öppna placeringsförbindelser var 327 (356) miljoner euro i slutet av året. VER har beviljat direkta lån till två målbolag.

I slutet av året var de övriga ränteplaceringarnas vikt i VER:s portfölj 2,1 (2,2) procent.

1.3.2 AKTIEPLACERINGAR

1.3.2.1 NOTERADE AKTIEPLACERINGAR

År 2019 var ett synnerligen starkt år för aktieplaceringarna. Redan i januari skedde en positiv utveckling främst tack vare centralbankernas åtgärder, och snart hade alla glömt den osäkra stämning som överskuggade aktiemarknaden ännu under det sista kvartalet av 2018. Bortsett från några korta perioder hölls risksentimentet på hög nivå genom hela året, och de tillgångsklasser som är förknippade med större risk, såsom aktierna, gav en utmärkt avkastning. Avkastningen på aktieportföljen, som innehåller VER:s börsnoterade aktier och fondandelar, var i slutet av året 24,6 (-7,4) procent. Alla delportföljer uppvisade en klart positiv avkastning vid årets slut, och den bästa avkastningen gav VER:s placeringar på den nordamerikanska aktiemarknaden.

Även om avkastningen på aktier var på en mycket hög nivå vid årets slut präglades året också av en viss osäkerhet. De handelspolitiska förhandlingarna mellan USA och Kina, inklusive alla vändningar i dessa, skapade marknaden tidsvis riktigt ordentligt. Även Brexit-läget skapade stora rubriker under årets lopp, men de kaotiska faserna av utträdesprocessen hade sist och slutligen en förvånansvärt liten effekt på marknadsentimentet. Centralbankerna, deras försäkrande uttalanden och delvis också deras åtgärder hade en nyckelroll även detta år. Den stimulerande penningpolitiken fortsatte och höll samtidigt räntorna kvar på samma låga nivå som tidigare. Detta skapade goda ramar för de tillgångsklasser som kännetecknas av en högre risk och resulterade bl.a. i den starka, positiva utveckling som upplevdes på aktiemarknaden.

Värdet på noterade aktier, beräknat enligt marknadsvärdet, steg från 7,8 miljarder euro (2018) vid årsskiftet till 9,3 miljarder euro. Andelen direkta placeringar i portföljen var vid årets slut 23,7 (27,0) procent, och

andelen fondplaceringar var 76,3 (73,0) procent. I slutet av året hade VER direkta placeringar i 98 (102) bolag och andelar i 67 (67) olika fonder.

1.3.2.2 ÖVRIGA AKTIEPLACERINGAR

VER:s övriga aktieplaceringar inbegrep placeringar i kapitalfonder, onoterade aktier och börsnoterade fastighetsfonder (REIT). I slutet av året stod de övriga aktieplaceringarna för 5,6 (4,8) procent av VER:s portfölj.

För kapitalfonderna var 2019 ett mycket bra år, eftersom fonderna gynnades av den starka utvecklingen på aktiemarknaden. De höga värderingsnivåerna på aktier möjliggjorde också lyckade lösgöringar för kapitalfonderna och en positiv värdeutveckling för portföljforetagen. Avkastningen på placeringar i kapitalfonder var vid årets slut 14,2 (13,4) procent. Under årets lopp gjordes placeringar i fyra nya fonder (cirka 144 miljoner euro). Andelen öppna placeringsförbindelser var 601 (596) miljoner euro vid årets slut.

De onoterade aktieplaceringarna innefattade betydande placeringar i fyra bolag. Portföljens avkastning var vid årets slut 8,2 procent. Avkastningen på börsnoterade fastighetsfonder följde den synnerligen starka utvecklingen på aktiemarknaden. Portföljens avkastning uppgick i slutet av året till 28,1 procent.

1.3.3 ÖVRIGA PLACERINGAR

VER:s övriga placeringar omfattar placeringar i reallgångsfonder (fastighets- och infrastrukturfonder) samt hedgefonder och riskpremiestrategier. I slutet av 2019 uppgick de övriga placeringarnas marknadsvärde till 2 146 (1 823) miljoner euro, och deras andel av VER:s portfölj var 10,4 (9,9) procent. Fastighetsplaceringarnas andel av de placerade medlen var 3,3 (3,2), infrastrukturfondernas andel 1,9 (1,6), hedgefondernas andel 4,2 (4,2) och riskpremieplaceringarnas andel 1,1 (0,9) procentenhet.

Fastighetsmarknaden fortsatte att i likhet med tidigare år utvecklas i en positiv riktning. Skillnaderna mellan de olika sektorerna ökade dock, och bl.a. affärsfastigheterna gav en sämre avkastning än bostads- och logistikfastigheterna. Avkastningen på placeringar i onoterade fastighetsfonder var 9,8 (11,1) procent. Under årets lopp gjordes två nya fondplaceringar (ca 115 miljoner euro), och andelen öppna placeringsförbindelser var 446 (419) miljoner euro vid årets slut.

Placeringarna i infrastrukturfonder gav även detta år en mycket bra avkastning. Tack vare dividendintäkterna och några lyckade lösgöringar steg portföljens avkastning till 12,8 (11,2) procent vid årets slut. Under årets lopp gjordes placeringar i tre nya fonder (ca 156 miljoner euro). Andelen öppna placeringsförbindelser var 278 (254) miljoner euro vid årets slut.

Avkastningen på hedgefonder var 4,9 (-2,5) procent år 2019. Portföljen gav, med beaktande av riskkorrigeringen, en bra avkastning trots dess låga korrelation med aktie- och räntemarknaden. En synnerligen bra avkastning i portföljen gav relative value- och makrofonderna, detta trots att miljön präglades av en låg volatilitet. För volatilitetsfonderna och de kvantitativa fonderna var 2019 ett utmanande år.

Avkastningen på riskpremieplaceringar för 2019 var -0,5 (-10,3) procent. Avkastningen på riskpremiestrategier tyngdes alltså av förlusterna i fråga om value- och qualitystrategier som grundar sig på akademisk forskning. Dessa strategier gavs mindre vikt i portföljen under årets lopp. Momentum- och carrystrategierna gav en skäligen avkastning. Korrelationen till de traditionella tillgångsklasserna var alltså låg.

1.3.4 ANVÄNDNING AV DERIVAT

VER kan använda sig av valuta-, ränte-, aktie- och råvaruderivat i sin verksamhet. År 2019 bestod derivatens resultat effekter av valutaderivat, som användes för valutariskskydd, aktiederivat som användes för aktieriskskydd och räntederivat som användes för hanteringen av ränterisken. VER skyddar i regel valutarisken i anslutning till sina ränteplaceringar och övriga placeringar fullt ut. I fråga om aktierisken tillämpades ett taktiskt skydd år 2019.

1.4 Analys av bokslutskalkylerna

1.4.1 INTÄKTS- OCH KOSTNADSKALKYL

VER:s intäkter består av pensionsavgifterna för de arbetsgivare och arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem och den därmed jämförbara premieinkomsten samt av avkastningen på placeringsverksamheten.

Lagen om finansiering av statens pensionsskydd ändrades i början av 2019. Pensionsavgiftens struktur förnyades och justerades så att den motsvarar avgiftsnivån inom arbetspensionssystemet. Procentsatsen för pensionsavgiften utgörs av dels en procentsats som grundar sig på arbetsinkomsterna och är lika stor för alla arbetsgivare, dels en arbetsgivar-specifik procentsats för invalidpensionsavgift. Keva beräknar den arbetsgivar-specifika pensionsavgiften på de grunder som finansministeriet beslutar och fakturerar samt tar ut pensionsavgifterna av arbetsgivarna. Pensionsavgifterna har redovisats vidare till Statens Pensionsfonds-konton. I samband med lagändringen separerades också den s.k. omkostnadsdelen från pensionsavgiften.

Den ovan beskrivna ändringen påverkar också hur pensionsavgiftsintäkterna och omkostnaderna presenteras i VER:s intäkts- och avkastningskalkyl. Premieinkomsten upptas bland Verksamhetsintäkter under punkten Pensionsavgiftsintäkter. Denna summa innefattar både arbetsgivarens och arbetstagarens andel. Till skillnad från tidigare praxis korrigeras inte pensionsavgiftsintäkterna längre i bokföringen med de omkostnader som ska betalas till Keva. Omkostnaderna upptas som en separat post bland kostnaderna under punkten Ersättning för verkställdheten av statens pensionsskydd. I de tidigare boksluten har övergångsavgifterna upptagits i den nedre delen av intäkts- och kostnadskalkylen under punkten Överföringsekonomin intäkter. Eftersom övergångsavgifterna är intäkter som kan jämföras med pensionsavgiftsintäkter har de flyttats till samma grupp som dessa, där de utgör posten Övriga intäkter. Uppgifterna om alla ovan nämnda poster från jämförelseåret har ändrats så att de motsvarar uppgifterna för bokslutsåret, och uppgifterna är jämförbara.

År 2019 inflöt sammanlagt 1 497,5 (1 442,1) miljoner euro till VER i form av pensionsavgifter och därmed jämförbara avgifter. Enligt de uppgifter som fått från Kevas aktuariefunktion insamlades sammanlagt cirka 1 025,8 (999,5) miljoner euro i arbetsgivarens pensionsavgifter och cirka 439,0 (407,2) miljoner euro i arbetstagarens pensionsavgifter. Sammanlagt 7,4 (8,1) miljoner euro inflöt i arbetslöshetsförsäkringsavgiftsintäkter och 25,3 (27,4) miljoner euro i överföringsavgifter.

Den sammanlagda premieinkomsten var cirka 55 miljoner euro högre jämfört med år 2018. Detta berodde framför allt på att den genomsnittliga pensionsavgiftsprocent höjdes från 23,8 procent året innan till 24,4 procent år 2019. Förhandsuppgifter ger vid handen att även den totala lönesumman för de arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem ökade något jämfört med år 2018.

Intäkterna i intäkt- och kostnads-kalkylen bestod av försäljningsvinster för aktier och andelar, 379,3 (276,1) miljoner euro, och finansiella intäkter, 519,7 (537,8) miljoner euro. De finansiella intäkterna inbegriper ränteutgifter, dividender, vinster och förluster, netto, av försäljning av obligationer, intäkter av derivat och andra intäkter. Kostnaderna bestod av försäljningsförluster för aktier och andelar på 19,0 (16,3) miljoner euro och finansiella kostnader på 300,9 (270,9) miljoner euro. Nedskrivningar för finansiella kostnader har bokats för värdepapper, derivatförluster och andra finansiella kostnader. Eftersom VER inte har något lån inkluderar de finansiella kostnaderna inga räntekostnader. En redogörelse för bokförings- och bokslutsprinciperna för placeringsverksamheten finns i noterna till bokslutet.

VER:s rörelsekostnader uppgick år 2019 till sammanlagt 7,5 (7,1) miljoner euro. Av kostnaderna var 3,1 (2,9) miljoner euro personalkostnader och 4,4 (4,2) miljoner euro andra kostnader. Som organisation strävar VER efter att ha en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Rörelsekostnaderna var i förhållande till fondens värde 0,04 (0,04) procent. VER betalar till Keva omkostnaderna för skötseln av de uppgifter som fastställs i lag för verkställandet av statens pensionsskydd. Omkostnadsbeloppet fastställs årligen av finansministeriet. År 2019 var det 17,3 miljoner euro (16,9 miljoner euro år 2018).

1.4.2 BALANSRÄKNING

Balansomslutningen för Statens Pensionsfond i slutet av 2019 var 15,6 (15,4) miljarder euro. Den största tillgångsposten i balansräkningen är anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar, vilkas bokföringsvärde uppgår till 14,7 (14,5) miljarder euro. VER bedriver en långsiktig verksamhet med placering av pensionsmedel i syfte att bereda sig för statens framtida pensionsutgifter. Av denna anledning upptas långsiktiga placeringar, dvs. aktier, fondandelar och obligationer, i tillgångsgruppen Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar i bokföringen.

I balansräkningen upptas kortfristiga placeringar, dvs. bank- och företagscertifikat och depositioner, i tillgångsgruppen Värdepapper ingående

i finansieringstillgångarna och övriga kortfristiga placeringar. Bokföringsvärdet av dessa uppgick vid årets slut till 0,2 (0,1) miljarder euro. Fondens bankfordringar uppgick till 0,5 (0,5) miljarder euro.

Överföringen av medel till statsbudgeten har varit en central faktor som reglerat VER:s tillväxt. Beloppets storlek fastställs i lag och utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift. År 2019 uppgick det överförda beloppet till 1 893,9 (1 859,4) miljoner euro. Överföringen till statsbudgeten ökade år 2019 med 34,5 miljoner euro jämfört med år 2018 som en direkt följd av att statens pensionsutgifter ökade. Fram till slutet av 2019 har sammanlagt 34,1 miljarder euro av VER:s medel överförts till statsbudgeten.

Statens pensionsansvar uppgick i slutet av året till 92,7 (92,1) miljarder euro. Med pensionsansvar avses kapitalvärdet av de pensionsrätter som influtit inom statens pensionsskydd före 31.12.2019. Sedan början av 2013 har Keva stått för beräkningen av statens pensionsansvar. Fonderingsmålet för VER är enligt lag 25 procent av pensionsansvaret. I slutet av 2019 var fonderingsgraden 22 (20) procent. Placeringsintäkterna, pensionsavgiftsintäkterna, de medel som överförs till statsbudgeten samt pensionsansvarets utveckling inverkar på hur väl VER uppnår sitt fonderingsmål.

1.5 Personalen

VER:s styrelse utnämner verkställande direktören och de direktörer som är underställda honom eller henne, och verkställande direktören utnämner den övriga personalen. Ledningens nominerings- och löneärenden bereds av styrelsens nominerings- och ersättningsutskott. Juris doktor Timo Viherkenttä var verkställande direktör för VER. Ledningsgruppen bestod dessutom av ränteplaceringsdirektör EM Mikko Räsänen, aktieplaceringsdirektör EM Jan Lundberg, placeringsdirektör (icke-likvida placeringar) PM Maarit Säynevirta, direktör för juridiska ärenden, jur.kand. Tiina Tarma och placeringsdirektör (positionsförvaltning) EM Sami Lahtinen.

I slutet av 2019 fanns det 25 (24) tjänster vid VER, av vilka två var obesatta. Av 23 personer var 2 visstidsanställda i tjänsteförhållande, vilket berodde på tjänstledigheter. Omsättningen bland VER:s fast anställda personal har varit obetydlig, om än två personer bytte till en arbetsplats på den privata arbetsmarknaden år 2019.

Av den ordinarie personalen hade 83 (88) procent åtminstone högre högskoleexamen och de övriga åtminstone lägre högskoleexamen. Utbildningsnivån har varit hög under hela den tid fonden har varit verksam. VER satsar på medarbetarnas utbildning och sporrar dem till att upprätthålla och förbättra sin yrkeskunskap. VER:s medarbetare är engagerade i att utveckla sig själva och deltar i yrkesutbildning.

VER följer upp hur personalen trivs på sin arbetsplats årligen med hjälp av en VBaro-enkät. Medeltalet av barometersvaren under rapporteringssåret var 3,7 (3,6) på skalan 1–5. Arbetstrivselen har hela tiden varit högre vid VER än i staten i genomsnitt. År 2019 uppgick sjukfrånvaron till 143 (92) kalenderdagar, och i de flesta fallen var det fråga om korta sjukfrånvaroperioder på 1–3 dagar.

Som arbetsgivare strävar VER efter att trygga medarbetarnas och arbetsgemenskapens utveckling och främjar dessutom personalens arbetshälsa. VER:s företagshälsovård har organiserats via Mehiläinen Oy, och samarbetet med företagshälsovården har utvecklats på olika sätt.

1.6 Utlåtande om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen

1.6.1 INTERN KONTROLL

VER:s ledning svarar för att ändamålsenliga verksamhetsätt för fondens ekonomi och verksamhetens omfattning, innehåll och därmed anknutna risker tillämpas och att intern kontroll har ordnats vid VER. Syftet med den interna kontrollen är att säkerställa att VER:s verksamhet sköts effektivt och ändamålsenligt, att riskhanteringen har organiserats, att rapporteringen om verksamheten är pålitlig och att alla relevanta lagar, bestämmelser, anvisningar och befogenheter iakttas.

Bestämmelser om VER:s verksamhet finns i en speciallag om pensionsfonden. VER:s arbetsordning fastställs av finansministeriet, som också tillsätter styrelsen och revisorerna för VER. Styrelsen ansvarar för fonden och ser till att bokföringen, den interna kontrollen och riskhanteringen organiseras på ett ändamålsenligt sätt. Styrelsen fastställer VER:s reglemente, centrala verksamhetsregler och instruktioner som gäller hela personalen. Dessutom fastställer styrelsen årligen placeringsplanen och fullmakterna för placeringsverksamheten, och övervakar att placeringsverksamheten genomförs. Ledningen för VER ansvarar för hur placeringsverksamheten genomförs och rapporterar till styrelsen. Personalens verksamhet övervakas av verkställande direktören.

1.6.2 INTERN REVISION

Den interna revisionen hjälper VER att uppnå sina mål. VER:s interna revision genomfördes under år 2019 av de externa oberoende tjänsteleverantörerna Ernst & Young Ab och BDO Ab. Styrelsen godkänner den årliga planen för intern revision, som omfattar den interna revisionens fokusområden och de preliminära revisionsobjekten. År 2019 synades som separata revisionsobjekt upphandlingar som konkurrensutsatts i enlighet med upphandlingslagen och placeringsprocessen för direkta aktie- och ränteplaceringar.

1.6.3 RISKHANTERING

För att säkerställa en effektiv riskhantering beslutar VER:s styrelse varje år om en riskhanteringsplan för fonden och, från och med år 2016, i samband med den också om en beredskapsplan för fonden. Vid VER kontrollerar och utvecklar man kontinuerligt de olika funktionernas processer ur riskhanteringssynvinkel. Inom riskhanteringen av placeringsverksamheten analyseras såväl den realiserade utvecklingen som framtida risker med hjälp av flera olika metoder och nyckeltal.

1.6.4 DEN INTERNA KONTROLLENS OCH DEN DÄRI INGÅENDE RISKHANTERINGENS ÄNDAMÅSLENLIGHET OCH TILLRÄCKLIGHET

Utifrån de övervakningsåtgärder och riskkartläggningar samt den interna revision som VER:s ledning utfört är VER:s interna kontroll tillräcklig och ändamålsenligt ordnad och fyller de mål som fastställs i 69 § i förordningen om statsbudgeten. Den interna kontrollen utvecklas och effektiviseras kontinuerligt på basis av eventuella observerade brister i övervakningen och speciellt enligt de åtgärdsrekommendationer som den interna revisionen lägger fram.

STATENS PENSIONSFFONDS INTÄKTS- OCH KOSTNADSKALKYL

	1.1–31.12.2019		1.1–31.12.2018	
VERKSAMHETSINTÄKTER				
Övriga verksamhetsintäkter				
Försäljningsvinst på aktier och andelar	379 302 842,39		276 094 391,98	
Intäkter av pensionsavgifter	1 464 767 943,66		1 406 694 871,99	
Intäkter av arbetslöshetsförsäkringsavgifter	7 432 451,76		8 092 919,93	
Övriga intäkter	25 287 614,30	1 876 790 852,11	27 359 496,72	1 718 241 680,62
KOSTNADER FÖR VERKSAMHETEN				
Material, förnödenheter och varor				
Inköp under räkenskapsperioden	49 797,23		49 529,94	
Personalkostnader	3 081 849,47		2 911 599,14	
Hyror	310 749,72		278 090,89	
Inköp av tjänster	3 803 721,89		3 622 848,63	
Ersättning för verkställandet av statens pensionskydd	17 346 334,30		16 877 482,97	
Övriga kostnader				
Övriga kostnader	272 783,11		274 306,22	
Försäljningsförluster på aktier och andelar	19 019 923,41		16 251 689,76	
Avskrivningar	10 073,48	-43 895 232,61	3 918,82	-40 269 466,37
ÅTERSTOD I		1 832 895 619,50		1 677 972 214,25
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER				
Finansiella intäkter	519 715 971,41		537 830 560,52	
Finansiella kostnader	-300 875 407,71	218 840 563,70	-270 879 269,60	266 951 290,92
RÄKENSKAPSPERIODENS INTÄKTS-/KOSTNADSÅTERSTOD		2 051 736 183,20		1 944 923 505,17

STATENS PENSIONSFRONDS BALANSRÄKNING

AKTIVA	31.12.2019		31.12.2018	
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR				
MATERIELLA TILLGÅNGAR				
Inventarier		37 100,20		47 173,68
VÄRDEPAPPER INGÅENDE I ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR				
Köp av obligationer i euro	2 401 832 479,23		2 578 373 851,34	
Övriga långfristiga placeringar i euro	7 718 930 008,33		7 771 082 603,02	
Köp av obligationer i valuta	927 338 909,88		976 286 909,21	
Övriga långfristiga placeringar i valuta	3 628 959 749,74	14 677 061 147,18	3 197 839 687,44	14 523 583 051,01
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR SAMMANLAGT		14 677 098 247,38		14 523 630 224,69
OMSÄTTNINGS- OCH FINANSIERINGSTILLGÅNGAR				
LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR				
Långfristiga fordringar		937 217,64		597 825,98
KORTFRISTIGA FORDRINGAR				
Resultatregleringar	147 779 047,15		143 267 467,01	
Övriga kortfristiga fordringar	73 028 004,49	220 807 051,64	88 668 569,66	231 936 036,67
VÄRDEPAPPER INGÅENDE I FINANSIERINGSTILLGÅNGARNA OCH ÖVRIGA KORTFRISTIGA PLACERINGAR				
Köp av obligationer i euro	171 950 692,83		138 937 712,80	
KASSA, BANKTILLGODOHAVANDEN OCH ÖVRIGA FINANSIERINGSMEDEL				
Övriga bankkonton		493 555 768,61		510 617 816,07
OMSÄTTNINGS- OCH FINANSIERINGSTILLGÅNGAR SAMMANLAGT		887 250 730,72		882 089 391,52
AKTIVA SAMMANLAGT		15 564 348 978,10		15 405 719 616,21

PASSIVA	31.12.2019		31.12.2018	
EGET KAPITAL				
Fondens kapital	-32 157 573 093,27		-30 298 125 455,50	
Förändring av kapitalet under tidigare räkenskapsperioder	47 519 769 522,80		45 574 846 017,63	
Budgetöverföringar	-1 893 903 128,54		-1 859 447 637,77	
Räkenskapsperiodens intäkt-/kostnadsåterstod	2 051 736 183,20	15 520 029 484,19	1 944 923 505,17	15 362 196 429,53
FRÄMMANDE KAPITAL				
KORTFRISTIGT				
Leverantörsskulder	300 876,13		206 243,94	
Poster som ska redovisas vidare	124 059,43		122 890,57	
Passiva resultatregleringar	21 794 949,71		10 626 165,26	
Övriga kortfristiga skulder	22 099 608,64	44 319 493,91	32 567 886,91	43 523 186,68
FRÄMMANDE KAPITAL SAMMANLAGT		44 319 493,91		43 523 186,68
PASSIVA SAMMANLAGT		15 564 348 978,10		15 405 719 616,21

STATENS PENSIONSFRONDS FINANSIERINGSANALYS

	1.1–31.12.2019	1.1–31.12.2018
EGEN VERKSAMHET		
Försäljning av tjänster, hyror, bruksersättningar och övriga verksamhetsintäkter	1 490 764 161,18	1 444 316 215,43
Ränteintäkter och intäktsföring av vinst	521 928 239,81	533 772 745,29
Utgifter för köp av varor och tjänster	-21 506 495,06	-20 948 448,24
Personalutgifter	-3 043 613,31	-2 907 867,04
Övriga utgifter	-182 259,00	-177 429,91
KASSAFLÖDE FÖR EGEN VERKSAMHET	1 987 960 033,62	1 954 055 215,53
INVESTERINGAR		
Investeringar i anläggningstillgångar	0,00	-46 375,25
Placeringar i värdepapper *)	-454 283 750,46	-1 109 079 513,84
Försäljningsvinster på placeringar	360 282 918,98	259 842 702,22
Beviljade lån **)	15 301 173,51	-65 617 773,94
INVESTERINGARNAS KASSAFLÖDE	-78 699 657,97	-914 900 960,81
FINANSIERING		
Ändring av eget kapital	-1 893 903 128,54	-1 859 447 637,77
Ändring av skuld	593 685,46	1 889 108,64
FINANSIERINGENS KASSAFLÖDE	-1 893 309 443,08	-1 857 558 529,13
ÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	15 950 932,57	-818 404 274,41
LIKVIDA MEDEL 1.1	649 555 528,87	1 467 959 803,28
LIKVIDA MEDEL 31.12	665 506 461,44	649 555 528,87

*) De finansiella kostnaderna beaktas i punkten placeringar i värdepapper.

**) Beviljade lån innehåller ändringen av ränte- och källskattefordringar relaterade till placeringar.

BILAGORNA TILL BOKSLUTET

Bilaga 1 till Statens Pensionsfonds bokslut: Principer för upprättande av bokslut och uppgifternas jämförbarhet

Bokslutet för Statens Pensionsfond upprättas med iakttagande av lagen och förordningen om statsbudgeten samt finansministeriets och statskontorets föreskrifter och anvisningar. Intäkts- och kostnadskalkylen, balansräkningen, finansieringsanalysen och noterna har uppgjorts i enlighet med den föreskrift som finansministeriet utfärdat 19.1.2016 (TM 1602) gällande scheman för bokslutet för statliga fonder utanför budgeten och de uppgifter som ska ingå i bilagorna till bokslutet.

1) Ändringar som berör budgetering och principerna för upprättande av bokslut samt uppgifternas jämförbarhet

Statens Pensionsfonds bokföring sköts av Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet). Värdepappersbokföringen sköts av OP Kapitalförvaltning Ab och bokföringen av pensionsavgiftsintäkterna av Keva. Bägge delbokföringar förs månatligen in i VER:s huvudbokföring i Palkeet.

Revideringen av pensionsavgiftens struktur medförde ändringar i det sätt på vilket premieinkomsten och omkostnaderna upptas i intäkts- och kostnadskalkylen. I fråga om dessa poster har uppgifterna från jämförelseåret ändrats så att de motsvarar uppgifterna för bokslutsåret.

Även de övriga uppgifterna för bokslutsåret är jämförbara med föregående års uppgifter.

2) Valutakurs som använts vid omvandling av fordringar och skulder samt övriga förbindelser i utländsk valuta till euro

Likvida medel, bankfordringar, övriga finansiella tillgångar samt kortfristiga fordringar och skulder i utländsk valuta har omvandlats till euro enligt den kurs som Europeiska Centralbanken (ECB) publicerade på årets sista bankdag.

Valuta	ECB:s kurs 31.12.2019
USD (US-dollar)	1,1234
JPY (japanska yen)	121,94
GBP (engelska pund)	0,8508
SEK (svenska kronor)	10,4468
DKK (danska kronor)	7,4715
CHF (schweiziska franc)	1,0854

NOK (norska kronor)	9,8638
MXN (mexikanska peso)	21,2202
TRY (turkiska lira)	6,6843
ZAR (sydafrikanska rand)	15,7773

Statens Pensionsfonds långfristiga placeringar i utländsk valuta ingår i anläggningstillgångarna. Placeringarna har i regel värderats till valutakursen vid anskaffningstidpunkten med undantag av de valutadenominerade placeringar vars bokföringsvärde har sänkts.

3) Värderings- och periodiseringsprinciper och -förfaranden som tillämpats vid upprättandet av bokslutet

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR

Statens Pensionsfond bedriver en långsiktig verksamhet med placering av pensionsmedel i syfte att bereda sig för statens framtida pensionsutgifter. Därför upptas långsiktiga placeringar, dvs. aktier, fondandelar och obligationer, i tillgångsgruppen Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar i bokföringen.

Aktier och fondandelar upptas i balansräkningen i huvudsak till beloppet av de rörliga utgifter som orsakas av anskaffningen. Obligationer upptas i balansräkningen till den periodiserade anskaffningsutgiften, varvid skillnaden mellan obligationens nominella värde och anskaffningsutgiften (emissionsdifferensen) periodiseras såsom ränteintäkt eller minskning av denna under obligationens löptid. Motposten anges som minskning eller ökning av anskaffningsutgiften.

Placeringarnas anskaffningsutgift räknas med tillämpande av medelpriset.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ KORTFRISTIGA PLACERINGAR

Immateriella tillgångar samt maskiner, utrustning och inventarier upptas i balansräkningen till anskaffningsutgiften minskat med avskrivningar enligt plan.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ ANDRA TILLGÅNGAR ÄN PLACERINGAR

Immateriella tillgångar samt maskiner, utrustning och inventarier upptas i balansräkningen till anskaffningsutgiften minskat med avskrivningar enligt plan.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ FORDRINGAR

Fordringar upptas i balansräkningen till det nominella värdet eller till ett sannolikt värde som är permanent lägre än det nominella värdet.

UPPSKRIVNINGAR OCH NEDSKRIVNINGAR

VER:s placeringstillgångar värderas normalt till anskaffningspriset i enlighet med statens bokföringsföreskrifter.

Långfristiga placeringar hör till anläggningstillgångarna. Därför görs inga nedskrivningar med anledning av kursfluktuationer, såvida värde-minskningen inte kan anses vara bestående och väsentlig. Nedskrivningar bokades för första gången i bokslutet för år 2008 och därefter i boksluten för åren 2009–2018. I bokslutet för år 2019 har nedskrivningar för finansiella kostnader bokats till ett belopp av totalt 9 809 749,84 euro för sådana värdepapper vars marknadsvärde 31.12.2019 var mer än 50 procent lägre än bokföringsvärdet.

Enligt ett utlåtande av Statens bokföringsnämnd är det inte förenligt med god bokföringsred i statsbokföringen att återföra en nedskrivningsavskrivning på anskaffningsutgiften för långfristiga placeringar.

Det är möjligt att göra en uppskrivning på placeringarna, förutsatt att värdepapprets sannolika överlåtelsepris är bestående väsentligt högre än anskaffningsutgiften. Inga uppskrivningar har gjorts.

PLACERINGARNAS VERKLIGA VÄRDE

Som verkligt värde på aktier och fondandelar samt obligationer som noteras på den officiella värdepappersbörsen eller som i övrigt är föremål för offentlig handel har använts den sista under fortlöpande handel noterade köpkursen på bokslutsdagen. Om bokslutsdagen inte är en börsdag har man använt motsvarande kurs dagen innan. Penningmarknadsplaceringar har värderats utifrån euribornoteringarna på månadens sista bankdag.

Som verkligt värde på andelar i placeringsfonder har man använt det värde på fondandelen som fondbolaget meddelat på årets sista värderingsdag. Som verkligt värde på kapitalfondsplaceringar har man använt ett värde som uträknats på basis av det värde på fondandelen som fonden senast meddelat.

Placeringar i utländsk valuta har värderats i den lokala valutan, och värden i utländsk valuta omräknas i euro enligt Europeiska centralbankens medelkurs på den sista bankdagen i månaden.

DERIVAT

Under räkenskapsperioden har VER använt aktie-, ränte- och valutaderivat samt swappar. I bokföringen och bokslutet har derivaten delats in i skyddande och icke-skyddande derivat enligt användningsändamål. Valutaderivaten har huvudsakligen behandlats som skyddande och de övriga derivaten som icke-skyddande derivat. Resultaten av alla stängda och förfallna derivat har bokförts till fullt belopp som resultatpåverkan. Vid tidpunkten för bokslutet har också realiserade värdeförändringar på öppna, icke-skyddande derivat bokförts som resultatpåverkande.

I noterna till bokslutet har de öppna derivatavtalen värderats till marknadsvärde på bokslutsdagen eller, om sådant saknas, till ett verkligt värde som uppskattats av utomstående parter. Kontanter som getts som säkerhet för derivatavtal har upptagits i balansräkningen som fordran. De ansvar som följer av derivatavtal och de säkerheter som ställts för derivathandel specificeras i noterna (bilagorna 10.4 och 10.5).

OMKOSTNADER OCH PENSIONSavgIFTSINTÄKTER

Pensionsavgiftsintäkterna antecknas i VER:s bokföring på basis av månadsvisa sammandragsverifikat som fås från Keva och verifikat som producerats för bokslutet.

Lagen om finansiering av statens pensionskydd ändrades i början av 2019. Pensionsavgiftens struktur förnyades och justerades så att den motsvarar avgiftsnivån inom arbetspensionssystemet. Procentsatsen för pensionsavgiften utgörs av dels en procentsats som grundar sig på arbetsinkomsterna och är lika stor för alla arbetsgivare, dels en arbetsgivarspecifik procentsats för invalidpensionsavgift. Samtidigt separerades den s.k. omkostnadsdelen från pensionsavgiften. Av denna anledning bokförs omkostnaderna från och med början av 2019 inte längre som en post som korrigerar pensionsavgiftsintäkterna, utan de upptas som en separat post i intäkts- och kostnadskalkylen under punkten Ersättning för verkställandet av statens pensionskydd.

4) Intäkter och kostnader, budgetintäkter och -utgifter samt justering av fel som hänför sig till tidigare år, om de inte är av ringa betydelse

Statens Pensionsfond har inga justeringar som hänför sig till tidigare år.

5) Redogörelse för de väsentligaste transaktionerna efter bokslutsåret till den del som de inte uppges i verksamhetsberättelsen

Statens Pensionsfond känner inte till någon väsentlig transaktion efter bokslutsåret.

Bilaga 2 till Statens Pensionsfonds bokslut: Utfallet av dispositionsplanen för fondens medel eller av budgeten som fastställts för fonden

I lagen om statens pensionsfond fastställs att det från fonden årligen ska överföras till statsbudgeten ett belopp som utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift.

I budgeten för år 2019 hade man budgeterat som en överföring från Statens Pensionsfond ett belopp på 1 903 821 000 euro, och som slutlig överföring till budgeten fastställdes ett belopp på 1 893 903 128,54 euro (= 0,40 x 4 734 757 821,35 euro).

Bilaga 3 till Statens Pensionsfonds bokslut: Specifikation av personalkostnaderna

	2019	2018
Personalkostnader	2 593 720,51	2 486 084,11
Löner och arvoden	2 327 424,31	2 266 572,43
Resultatbaserade poster *)	266 296,20	219 511,68
Lönebikostnader	488 128,96	425 515,03
Pensionskostnader	452 548,06	397 920,16
Övriga lönebikostnader	35 580,90	27 594,87
Sammanlagt	3 081 849,47	2 911 599,14
	2019	2018
Naturaförmåner	47 902,58	47 259,22
Ledningen	11 635,05	11 533,97
Övrig personal	36 267,53	35 725,25
Semesterlöneskuld	484 086,01	445 827,14

*) I 2019 års resultatbaserade post har upptagits resultatpremier för år 2019 till ett belopp på 250 603,33 euro och resultatpremier för år 2018 till ett belopp på 15 542,87 euro, och grunderna för dessa fastställdes först efter att bokslutet för året i fråga färdigställts.

Ledningens löner och arvoden samt resultatbaserade poster

VER:s ledningsgrupp består av verkställande direktören, placeringsdirektörerna och direktören för juridiska ärenden. Ställföreträdare för verkställande direktören Timo Viherkenttä är placeringsdirektör Maarit Särevirta. Nominerings- och löneärenden som gäller verkställande direktören och den övriga ledningen behandlas av styrelsens nominerings- och ersättningsutskott och besluten fattas av VER:s styrelse.

År 2019 betalades sammanlagt 907 756,76 euro i löner och resultatpremier till ledningsgruppen, och verkställande direktörens andel var 227 083,10 euro.

VER har sedan 2001 tillämpat ett resultatpremiesystem som baserar sig på placeringsverksamhetens framgång. I enlighet med finansministeriets direktiv kan den årliga resultatpremien motsvara högst två månaders lön. Resultatpremien betalas under de två år som följer på det år då den fastställts. Ledningsgruppens löner och arvoden inkluderar resultatpremier för 2017 som betalats år 2019 till ett sammanlagt belopp på 39 425,19 euro, av vilket verkställande direktörens andel var 9 390,80 euro.

Finansministeriet beslutar om månadsarvodet till VER:s styrelseledamöter. Ordförandens arvode är 1 500 euro, viceordförandens arvode 1 250 euro och ledamöternas arvode 750 euro i månaden. Ersättare får månadsarvode (750 euro) endast för de månader då de deltar i möten. VER:s styrelse fattar beslut om arvoden till placeringsdelegationen. Mötesarvodet för ordföranden för placeringsdelegationen är 500 euro, och medlemmarnas mötesarvode är 300 euro. Styrelsens och placeringsdelegationens mötesarvoden uppgick till sammanlagt 78 750 euro.

Övriga förmåner

VER:s ledning och personal har haft mobiltelefonförmån samt lunch-, kultur- och arbetsresesedlar.

Ledningen eller personalen omfattas inte av pensionsarrangemang som avviker från statens pensionsskydd.

Bilaga 4 till Statens Pensionsfonds bokslut: Grunderna för avskrivningar enligt plan och ändringarna i dem

Tillgångsgrupp	Avskrivningsmetod	Avskrivningstid år	Årlig avskrivning, %	Restvärde € eller %
Köpta ICT-program	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Övriga utgifter med lång verkningstid	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Datorutrustning och kringutrustning	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Kontorsmaskiner och anordningar	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Kommunikationsutrustning	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Telefoncentraler och övrig kommunikationsutrustning	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Övriga maskiner och anläggningar	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Inventarier	Jämna avskrivningar	5	20	0 %

Avskrivningarna enligt plan har beräknats enligt enhetliga principer vid Statens Pensionsfond och som jämna avskrivningar enligt anläggningstillgångarnas ekonomiska livstid på det ursprungliga anskaffningspriset.

Avskrivningstiderna har inte ändrats från året innan.

Bilaga 5 till Statens Pensionsfonds bokslut: Avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid

Materiella tillgångar	Inventarier	Sammanlagt
Anskaffningsutgift 1.1.2019	63 053,37	63 053,37
Ökningar	0,00	0,00
Minskningar	0,00	0,00
Anskaffningsutgift 31.12.2019	63 053,37	63 053,37
Akkumulerade avskrivningar 1.1.2019	-15 879,69	-15 879,69
Akkumulerade avskrivningar på minskningar	0,00	0,00
Avskrivningar enligt plan under räkenskapsperioden	-10 073,48	-10 073,48
Avskrivningar avvikande från planen under räkenskapsperioden	0,00	0,00
Nedskrivningar under räkenskapsperioden	0,00	0,00
Akkumulerade avskrivningar 31.12.2019	-25 953,17	-25 953,17
Uppskrivningar	0,00	0,00
Bokföringsvärde 31.12.2019	37 100,20	37 100,20

Värdepapper ingående i anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar	Obligationer i euro	Övriga långfristiga placeringar i euro	Obligationer i valuta	Långfristiga placeringar i valuta	Sammanlagt
Anskaffningsutgift 1.1.2019	2 578 373 851,34	7 981 576 049,66	976 286 909,21	3 207 777 509,90	14 744 014 320,11
Ökningar	872 784 858,05	1 216 998 662,46	230 918 420,59	852 182 583,57	3 172 884 524,67
Minskningar	-1 049 326 230,16	-1 281 290 209,11	-279 866 419,92	-422 118 240,86	-3 032 601 100,05
Anskaffningsutgift 31.12.2019	2 401 832 479,23	7 917 284 503,01	927 338 909,88	3 637 841 852,61	14 884 297 744,73
Akkumulerade avskrivningar 1.1.2019	0,00	-210 493 446,64	0,00	-9 937 822,46	-220 431 269,10
Akkumulerade avskrivningar på minskningar	0,00	19 591 722,74	0,00	3 025 687,30	22 617 410,04
Avskrivningar enligt plan under räkenskapsperioden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Avskrivningar avvikande från planen under räkenskapsperioden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nedskrivningar under räkenskapsperioden	0,00	-7 452 770,78	0,00	-1 969 967,71	-9 422 738,49
Akkumulerade avskrivningar 31.12.2019	0,00	-198 354 494,68	0,00	-8 882 102,87	-207 236 597,55
Uppskrivningar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bokföringsvärde 31.12.2019	2 401 832 479,23	7 718 930 008,33	927 338 909,88	3 628 959 749,74	14 677 061 147,18

Bilaga 6 till Statens Pensionsfonds bokslut: Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter	2019	2018	Förändring 2019–2018
Räntor på fordringar i euro	36 565 156,43	38 480 161,76	-1 915 005,33
Räntor på fordringar i valuta	30 503 241,47	27 475 013,74	3 028 227,73
Emissions-, kapital- och kursdifferenser för fordringar	32 032 870,47	13 352 156,15	18 680 714,32
Dividender	130 499 844,64	130 954 062,77	-454 218,13
Övriga finansiella intäkter	290 114 858,40	327 569 166,10	-37 454 307,70
Finansiella intäkter sammanlagt	519 715 971,41	537 830 560,52	-18 114 589,11

Finansiella kostnader	2019	2018	Förändring 2019–2018
Kontoavdrag för placeringar och lånefordringar	9 422 738,49	28 693 925,70	11 287 217,15
Övriga finansiella kostnader	291 452 669,22	242 185 343,90	-69 189 292,32
Finansiella kostnader sammanlagt	300 875 407,71	270 879 269,60	-57 902 075,17
Netto	218 840 563,70	266 951 290,92	-48 110 727,22

Bilaga 7 till Statens Pensionsfonds bokslut: Lån som beviljats ur fonden

Inga lån har beviljats ur Statens Pensionsfond.

Bilaga 9 till Statens Pensionsfonds bokslut: Finansiella poster och skulder i balansräkningen

31.12.2019	Under 1 år	Växlande ränta 1-5 år	Över 5 år	Under 1 år	Fast ränta 1-5 år	Över 5 år	Sammanlagt
Finansiella poster bland aktiva							
Obligationer i euro	64 010 052,21	1 000 000,00	0,00	119 417 537,49	1 190 753 989,11	1 026 650 900,42	2 401 832 479,23
Övriga långfristiga placeringar i euro	0,00	0,00	7 718 930 008,33*)	0,00	0,00	0,00	7 718 930 008,33
Övriga placeringar i valuta	6 219 106,05	2 995 635,57	3 628 959 749,74*)	81 893 511,45	606 234 766,75	229 995 890,06	4 556 298 659,62
Övriga kortfristiga placeringar i euro	0,00	0,00	0,00	171 950 692,83	0,00	0,00	171 950 692,83
Samlingskontofordran på staten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kassa, banktillgodohavanden och andra finansieringstillgångar	0,00	0,00	0,00	493 185 483,06	0,00	0,00	493 185 483,06
Sammanlagt	70 229 158,26	3 995 635,57	11 347 889 758,07	866 447 224,83	1 796 988 755,86	1 256 646 790,48	15 342 197 323,07

*) Av aktier och fondandelar i euro och valuta.

Bilaga 10 till Statens Pensionsfonds bokslut: Statsborgen och -garantier samt övriga ansvarsförbindelser

Bilaga 10.1: Beviljade borgensförbindelser och garantier

Statens Pensionsfond har inte beviljat borgensförbindelser eller garantier.

Bilaga 10.2: Ansvarsförbindelser

EUR eller verbal förklaring	31.12.2019	31.12.2018	Förändring 2019–2018
Ansvar för skade- och försäkringsersättningar			
Statens pensionsansvar	92 700 000 000,00	92 100 000 000,00	600 000 000,00

Med pensionsansvar avses kapitalvärdet av de pensionsrätter som influtit inom statens pensionsskydd före 31.12.2019. Räntan vid diskontering av kapitalvärdet på pensionsrätter är 2,7 %, som antas vara en realränta som överstiger framtida ändringar i inkomstnivån och indexhöjningarna av pensioner. Pensionsansvaret 31.12.2019 anges på indexnivån för år 2019.

Pensionsansvaret 31.12.2019 har huvudsakligen beräknats på individnivå utgående från person-, pensions- och inkomststoppgifterna 31.12.2019. I fråga om de löpande pensioner där Keva inte fungerar som sista anstalt som betalar ut pension har man i beräkningen av pensionsansvaret använt pensionsuppgifterna per 31.12.2018 förhöjt till indexnivån för 2019. I fråga om pensionsrätt som influtit under oavlönade perioder har kapitalvärdet beräknats på statens uppskattade kostnadsandel av den utgift för de oavlönade perioderna som uppstått fram till 31.12.2019.

Principen för beräkningen av pensionsansvaret har ändrats från föregående bokslut. Pensionsansvaret 31.12.2018, såsom det anges i bokslutet för 2018, presenteras som jämförelseuppgifter och baserar sig på beräkningen av kapitalvärdet av influtna pensionsrätter på individnivå fram till 31.12.2017, utökat med en uppskattning av det nya ansvar som uppstått under 2018 och med avdrag för det frigjorda ansvaret (pensionsutgiften) med beaktande av räntan. Trots att beräkningsprincipen ändrats kan siffran för jämförelseåret alltså betraktas som väsentligt jämförbar, och det utökade pensionsansvaret beror huvudsakligen på indexhöjningar.

Statens Pensionsfonds medel används inte direkt till att betala ut pensioner, utan pensionerna inom statens pensionssystem betalas ur de anslag som reserverats i statsbudgeten. Bestämmelser om det belopp som årligen ska överföras från Statens Pensionsfond till statsbudgeten i syfte att jämna ut statens pensionsutgifter finns i lagen om statens pensionsfond (1297/2006).

Värdet på de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret 31.12.2019 var 20 710 648 693,60 euro värderat till marknadspris. Dessa tillgångar består av placeringsportföljen värderad till marknadspris, kort- och långfristiga fordringar, kortfristigt främmande kapital samt banktillgodohavanden. I värdet på de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret har även beaktats samtliga öppna derivatavtal till verkligt värde. Den otäckta andelen av pensionsansvaret uppgick till cirka 72,0 miljarder euro.

De viktigaste författningarna som ansvaret baserar sig på är pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) och lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn (82/2016).

Helsingfors den 4 februari 2020

Roman Goebel
Aktuariechef

Bilaga 10.4: Ansvarsförbindelser relaterade till derivatavtal

VER använder sig av valuta-, ränte-, aktie- och råvaruderivat i sin verksamhet. I bokföringen och bokslutet har derivaten delats in i skyddande och icke-skyddande derivat enligt användningsändamål. Valutaderivatet har huvudsakligen behandlats som skyddande och de övriga derivaten som icke-skyddande derivat. Resultaten av alla stängda och förfallna derivat har bokförts till fullt belopp som resultatpåverkande. I bokslutet har också orealiserade värdeförändringar på öppna, icke-skyddande derivat bokförts som resultatpåverkande.

Värdena och de verkliga värdena på vid bokslutstidpunkten öppna valuta- och räntederivatavtals referenstillgångar anges nedan. Avtalen värderats till marknadsvärde på bokslutsdagen eller, om sådant saknas, till ett verkligt värde som uppskattats av utomstående parter.

	31.12.2019	31.12.2018
Skyddande		
Valutaterminsavtal		
Referenstillgångarnas värde	2 403 253 287,18	2 007 020 936,16
Avtalens verkliga värde	17 982 639,52	6 693 539,92
Valutaoptioner		
Referenstillgångarnas värde	0,00	523 182 655,27
Avtalens verkliga värde	0,00	-1 962 237,61
Icke-skyddande		
Valutaterminsavtal		
Referenstillgångarnas värde	137 964 551,70	223 526 056,77
Avtalens verkliga värde	-3 149 640,98	300 843,77
Valutaoptioner		
Referenstillgångarnas värde	732 256 114,49	533 795 017,93
Avtalens verkliga värde	4 776 927,15	2 169 215,19
Aktieoptioner		
Referenstillgångarnas värde	1 554 929 367,74	600 284 021,58
Avtalens verkliga värde	6 606 896,92	7 910 000,00
Ränteooptioner		
Referenstillgångarnas värde	937 754 848,93	0,00
Avtalens verkliga värde	170 000,00	0,00
Räntefutures		
Referenstillgångarnas värde	104 194 985,50	422 534 781,13
Avtalens verkliga värde	1 273 850,00	-4 012 850,00

Ränteswappar (swap)		
Referenstillgångarnas värde	293 4090293,22	277 903 930,13
Avtalens verkliga värde	-15 964 402,69	-2 094 135,57
Ränteswappsoptioner (swaption)		
Referenstillgångarnas värde	323 400 000,00	2 211 434 934,50
Avtalens verkliga värde	2 811 063,12	4 137 568,58
Kreditriskswappar på indexnivå (Credit Default Swap)		
Referenstillgångarnas värde	22 000 000,00	45 000 000,00
Avtalens verkliga värde	890 047,45	490 847,61
Totalavkastningsswappar (Total Return Swap)		
Referenstillgångarnas värde	106 818 586,43	17 467 248,91
Avtalens verkliga värde	511 151,27	723 144,10

Bilaga 10.5: Ställda säkerheter

Ställda säkerheter för derivathandel	31.12.2019
Värdepapper	10 700 000,00
Kontanta säkerheter	7 140 000,00
Sammanlagt	17 840 000,00

Bilaga 10.6: Övriga fleråriga ansvarsförbindelser

Avtal	Utgifter 2019	Penningbehov 2020	Penningbehov 2021	Penningbehov 2022	Penningbehov 2023	Penningbehov sammanlagt
Hyra för kontorslokaler	306 245,88	313 949,85	321 847,65	329 944,13	281 520,09	1 247 261,72

Bilaga 11 till Statens Pensionsfonds bokslut: Fonderade medel i balansräkningen

Statens Pensionsfond har inga fonderade medel i balansräkningen.

Bilaga 12 till Statens Pensionsfonds bokslut: Fonderade medel som inte ingår i balansräkningen

Statens Pensionsfond har inga fonderade medel som inte ingår i balansräkningen.

Bilaga 13 till Statens Pensionsfonds bokslut: Förändringar i skulden

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 14 till Statens Pensionsfonds bokslut: Maturitetsfördelning och duration avseende skulden

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 15 till Statens Pensionsfonds bokslut: Övriga kompletterande uppgifter som är nödvändiga för lämnande av riktiga och tillräckliga uppgifter

Riskhantering

1. Riskhantering som en del av den interna kontrollen

Med riskhantering, som utgör en del av den interna kontrollen, avses att identifiera, bedöma och begränsa väsentliga risker som orsakas av VER:s verksamhet eller den externa operativa miljön och att kontrollera dessa på lång sikt. Genom den interna kontrollen strävar man också efter att minimera risker som inte kan förutses och säkerställa en effektiv, ekonomisk och tillförlitlig verksamhet.

För väsentliga funktioner har VER skriftligt fastställda rutiner och mål som följs upp fortlöpande.

VER analyserar sin verksamhetsmiljö ur tre perspektiv: placeringsverksamheten, organisationshanteringen och den föränderliga omvärlden. Vilka metoder som används för att hantera identifierade risker beror på huruvida riskerna är önskvärda eller icke-önskvärda och huruvida de är kompenserade eller icke-kompenserade. Riskhanteringen består av både en kvalitativ riskhanteringsplan och en kvantitativ riskanalys genom kontinuerlig riskkalkylering och stresstest av portföljen.

2. Organisering, ansvar och rapportering av riskhanteringen

Finansministeriet ansvarar för den allmänna styrningen och tillsynen över VER, och ministeriet har rätt att utfärda allmänna föreskrifter om organiseringen av fondens förvaltning, ekonomiadministration och placeringsverksamhet. Finansministeriet tillsätter VER:s styrelse för en mandatperiod på tre år och beviljar dess ledamöter ansvarsfrihet. Finansministeriet tillsätter också VER:s revisorer. Rapporteringen av VER:s verksamhet ingår i den verksamhetsberättelse över förvaltningsområdet som finansministeriet överlämnar till riksdagen.

Enligt VER:s arbetsordning är det styrelsens uppgift att bl.a. styra fondens placeringsverksamhet, fatta beslut om fondens placeringsprinciper och godkänna en placeringsplan. En placeringsdelegation har utnämnts som stöd för beslutsfattandet om VER:s styrelses placeringsplan. Delegationen består av sakkunniga inom placeringsbranschen och ansetta ekonomiexperter. Styrelsen fastställer riskhanteringsplanen varje år och från år 2016 även en beredskapsplan i anslutning till den. Styrelsen bedömer den interna kontrollen genom att följa den interna och externa revisionens arbete och få tillgång till tillsynsrapporter. Styrelsen godkänner också VER:s interna verksamhetsregler, inklusive insider- och handelsreglerna och verksamhetsprinciperna gällande konfliktsituationer. Styrelsen får månatligen en rapport om placeringsportföljens allokering, avkastning och risker.

Verkställande direktören ansvarar för riskkontrollen i enlighet med de principer som styrelsen fastställt i riskhanterings- och placeringsplanerna. VER har också en ekonomistadga och ett reglemente som godkänts av styrelsen och som till övriga delar fastställer verkställande direktörens och personalens befogenheter och rätt att fatta beslut. Styrelsen övervakar verkställande direktörens verksamhet och kan utöver den normala rapporteringen vid behov även höra såväl den interna revisionen som revisionskommittén. Personalens verksamhet övervakas av verkställande direktören. Riskhanteringskommittén övervakar riskerna och riskhanteringen samt upprätthåller och utvecklar principerna för riskhantering.

Revisorerna granskar varje år VER:s förvaltning, ekonomi och kon- ton. Revisorerna försäkras sig om att fondens bokslut ger riktiga och tillräckliga uppgifter om fondens ekonomi och verksamhetens resultat. Revisorerna ska också försäkra sig om att VER:s administration, finansförvaltning och bokföring är organiserad och genomförs enligt föreskrifterna. Revisionsberättelsen överlämnas till VER:s styrelse och finansministeriet.

Finansinspektionen övervakar VER:s placeringsverksamhet och iakttagandet av bestämmelserna om insideranmälan och insiderreg- istret. Även Statens revisionsverk granskar VER:s verksamhet och ekonomi.

3. Mål och allmänna principer för riskhanteringen

Målet för riskhanteringen är att skydda VER:s placeringstillgångar mot onödiga finansiella eller andra förluster. Genom riskhantering sä- kerställs att riskerna, om de realiserar, inte orsakar väsentliga ekono- miska förluster eller äventyrlig verksamhetens kontinuitet, uppnåen- det av verksamhetsmässiga mål eller förtroendet för VER.

Riskhantering förutsätter att besluten bereds noggrant, place- ringsprocesserna iakttas omsorgsfullt och personalens kompetens säkerställs samt även datatekniska skydd, ersättarrangemang samt mekanismer för övervakning och godkännande. Personalen instrue- ras även i frågor om jäv. Vid utlokalisering av verksamhet ska VER:s ansvar för utlokaliserade uppgifter användas som utgångspunkt och tillsynsansvaret över de utlokaliserade funktionerna anammas.

Placeringsverksamhetens risknivå leds av styrelsens årliga fast- ställda placeringsplan och placeringsverksamhetens fullmakter och li- miter. Placeringsledningen ansvarar för organiseringen av placerings- verksamheten och dess operativa risker. Beräkningen av risktalen för portföljen är nuförtiden en del av den servicehelhet inom värdepap- persförvaltning som VER köpt av OP Kapitalförvaltning Ab. Styrelsen får månatligen en rapport om placeringsportföljens allokering, av- kastning och risker.

Funktionen för strategisk analys och riskhantering ansvarar för uppföljningen av placeringsrisker och utvecklingen av spridningen i portföljen. Funktionen stöder också den förebyggande riskhante- ringen i placeringsverksamheten. Därtill ansvarar funktionen också för riskanalysen av portföljen och utvecklingen av den samt för stress- testningen av portföljen. Stresstestningen rapporteras månadsvis till riskhanteringskommittén och kvartalsvis till styrelsen. I funktionen analyseras riskkoncentrationerna i portföljen ur helhetsperspektiv samtidigt som man också fokuserar på de risker som inte beaktas i den traditionella diversifieringen mellan tillgångsklasserna.

Placeringsfunktionen som fattar placeringsbesluten verkar helt se- parat från den funktion som övervakar besluten. Middle office, en funktion som är oberoende av placeringsverksamheten, ansvarar för övervakningen av placeringsverksamhetens limiter i enlighet med de gränser som fastställts av styrelsen. Limitkontrollen är fortlöpande och rapporteras månatligen till VER:s riskhanteringskommitté och kvartalsvis till styrelsen. Överskridande/underskridande av limiten rapporteras omedelbart och skriftligen till verkställande direktören. Eventuella överskridningar rapporteras till styrelsen minst kvartals- vis. Ansvar för rapporteringen av överskridande/underskridande avseende respektive tillgångskategori innehas av den ansvariga port- följförvaltaren och den placeringsdirektör som ansvarar för verksam- heten.

De nya placeringsinstrumenten godkänns av riskhanteringskom- mittén innan de tas i bruk.

Ekonomi- och värdepappersfunktionerna samordnar identifie- ringen och bedömningen av operativa risker. Compliance-funktionen rapporterar kvartalsvis till styrelsen om iakttagandet av insiderregler och andra regler som styrelsen utfärdar.

Cheferna ansvarar inom sina respektive ansvarsområden för orga- niseringen av riskhantering, intern kontroll och god förvaltning i den vardagliga verksamheten.

I beredskapsplanen, som utgör en fast del av riskhanteringen, fast- ställer man bland annat ersättare för kritiska funktioner och ersät- tande verksamhetslokaler.

3.1. RISKER I PLACERINGSVERKSAMHETEN

De centrala riskerna för VER:s verksamhet hänför sig till placerings- verksamheten. Riskhanteringen av placeringsverksamheten grundar sig på de allokeringgränser som ingår i FM:s föreläggande och som gäller ränteplaceringarnas minimibelopp och aktieplaceringarnas och de övriga placeringarnas maximibelopp.

För att uppnå en avkastning som är förenlig med de mål som satts upp för VER måste fonden ha beredskap att på ett kontrollerat sätt

bära placeringsrisken. Riskerna i placeringsverksamheten orsakas av fluktuationer i placeringsinstrumentens värde och avkastning. Målet med hanteringen av placeringsverksamhetens risker är att uppnå de långsiktiga avkastningsmål som satts upp för VER.

I sin placeringsplan godkänner VER:s styrelse årligen grundallokeringen och jämförelseindexen samt limiterna för den dynamiska och taktiska allokeringen. Hanteringen av marknadsrisker innefattar på ett centralt sätt att fastställa en godtagbar risknivå för de olika placeringskategorierna inom de ramar som fastställs av styrelsen och i ljuset av det rådande marknadsläget. Den förväntade avkastningen i VER:s placeringsportfölj gäller till sin väsentligaste del aktieplaceringar. På motsvarande sätt hänför sig största delen av VER:s marknadsrisker till den allmänna utvecklingen på aktiemarknaden, och om dessa risker realiserar kan de orsaka även betydande förluster i VER:s placeringsportfölj. Till de viktigaste övriga marknadsriskerna hör ränte-, valuta-, kredit- och likviditetsrisker.

De allokeringstränser per tillgångsklass som fastställs i FM:s föreläggande anger grundramarna för placeringsverksamheten, vilka som sådana leder till en diversifiering av ränte- och aktieplaceringarna. Diversifieringsnyttan mellan ränte- och aktieportföljens avkastningar har dock minskat i takt med att räntenivån sjunkit och andelen placeringar som kännetecknas av en kreditrisk ökat.

Kreditriskens andel av ränteportföljens risk har ökat, och andelen ränteplaceringar med låg risk (= låg ränta) som balanserar den totala avkastningen är relativt liten. Om aktieportföljen är förlustbringande kan situationen vara densamma även i fråga om ränteportföljen, eftersom de placeringar som kännetecknas av en högre risk korrelerar

positivt med aktieplaceringarna. Det att diversifieringen enligt tillgångsklasser får allt mindre betydelse innebär i praktiken att det blir allt viktigare med diversifiering inom de enskilda tillgångsklasserna och diversifiering oberoende av tillgångsklasserna. Av ränteplaceringarna fungerar placeringarna i statslån och penningmarknadsplaceringarna huvudsakligen som ett balanserande element för aktierisken i VER:s placeringsportfölj, men i fråga om de övriga ränteplaceringarna påminner marknadsrisken ofta snarare om en aktierisk än om en ren ränterisk.

Det att diversifieringen enligt tillgångsklasser får allt mindre betydelse innebär i praktiken att det blir allt viktigare med diversifiering inom de enskilda tillgångsklasserna och diversifiering oberoende av tillgångsklasserna. Utöver de allokeringstränser som fastställs av FM styrs placeringsplaneringen av sådana skillnader och likheter med avseende på olika marknadsrisker som är oberoende av tillgångsklasserna. Tillgångsklassen klassificerar inte enbart olika placeringars karaktär och risk. VER strävar efter att kontrollera den totala risknivån och osäkerhetsfaktorerna i placeringsverksamheten genom att sprida sina placeringstillgångar mycket. Riskhanteringen utgår bl.a. från en spridning mellan branscher, geografiska områden och valutaområden både över tillgångsklassgränserna och inom de enskilda tillgångsklasserna. När man ska välja faktorer som sprider aktierisken ligger valet i praktiken ofta mellan faktorer som inte nödvändigtvis sprider risken i alla situationer, trots att utgångsläget är att marknadsrisker ska tas i syfte att åstadkomma en helhetsmässig spridning.

3.2. OPERATIVA RISKER

Med operativa risker avses risk för förlust på grund av felaktiga verksamhetsinterna processer eller överraskande externa händelser, äventyrande av verksamhetens kontinuitet eller ett minskat förtroende gentemot VER. Denna typ av risker hänför sig i allmänhet till processer och rutiner, datasystem och informationssäkerhet, hantering av ryktet, möjligheter till missbruk, utlokalisering, avtal, skador på egendom och personalens kompetens.

VER strävar efter att se till att kontrollsystem inte har brister som möjliggör oavsiktliga eller avsiktliga fel eller missbruk i anslutning till placeringsverksamheten, betaltransaktioner, rapportering, informationshantering, samarbetspartnernas verksamhet eller dokumentation.

Riskerna identifieras i egenkontrollen, och deras sannolikhet och konsekvenser för VER:s verksamhet bedöms. Vid bedömningen reder man ut metoder för att hantera de olika riskerna, och de används för att förhindra och begränsa uppkomsten av risker. Risker minimeras också genom att man utvecklar kärnprocessernas kvalitet och kontinuerligt utvärderar verksamheten. Målet är att verksamheten ska vara effektiv, omsorgsfull, högklassig och lönsam.

Resultaten av bedömningarna används för att utveckla riskhanteringen.

UNDERSKRIFTER

Verksamhetsberättelsen och bokslutet har godkänts i Helsingfors den 28 februari 2020.

Statens Pensionsfonds styrelse

Jukka Pekkarinen
Ordförande

Anu Sammallahhti

Olli Luukkainen

Marja Paavonen

Timo Viherkenttä
Verkställande direktör

Juha Kotajoki

Pirjo Mäkinen

Niko Simola

Bokslutet och verksamhetsberättelsen har uppgjorts enligt god bokföringssed.
Över utförd revision har i dag avgivits berättelse.

Helsingfors den 28 februari 2020

Petri Kettunen
CGR

Tuomas Koskiniemi
GR, OFGR

